

Syllabus Overview:

Theory

<i>Unit</i>	<i>Content</i>	<i>Hours/Week</i>
<i>1</i>	Composition and structure of atmosphere; Heating and cooling of the atmosphere: Radiation, advection, conduction and convection; Insolation and factors affecting insolation; Heat budget; Horizontal and vertical distribution of temperature; Inversion of temperature; Isotherms: Their characteristics.	<i>3</i>
<i>2</i>	Atmospheric pressure: Horizontal and vertical distribution, factors affecting their distribution, characteristics of isobar; Pressure belts and winds: Types of winds, air masses and atmospheric disturbances; Cyclone: Temperate and tropical; Anti-cyclone; Atmospheric moisture: Processes of evaporation, condensation and precipitation; Relative and absolute humidity; Forms of condensation: Cloud, fog, dew and frost; Forms of precipitation: Snow, hail and rain; Types of rainfall: Conventional, orographic and cyclonic.	
<i>3</i>	Factors affecting India's climate: Latitudinal extent, distance from the sea, northern mountain ranges, physiography, monsoon winds, upper air circulation, western disturbances and tropical cyclones, southern oscillation, El Nino; Understanding the concept and mechanism of monsoon; Break in monsoon; Retreat of the monsoon; Seasons of India; Loo; Kalbaisakhi.	

IDC - Climatology - Study materials 2nd Semester.

ବାୟୁମନ୍ତ୍ରାଳୟ ଖର୍ଚ୍ଚ :- ତିନି ଉପାଦାନ ମିଶ୍ର ଖର୍ଚ୍ଚ ।

- ଅଂଶ :-
- (i) ଉତ୍ତମ ଉପାଦାନ,
 - (ii) ଜଳୀୟ ଉପାଦାନ,
 - (iii) ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଉପାଦାନ ।

1. ଉତ୍ତମ ଉପାଦାନ :- (i) ନାଇଟ୍ରୋଜେନ (78.08%),
 (ii) ଅକ୍ସିଜେନ (20.94%), (iii) କାର୍ବନ ଡାଇଅକ୍ସାଇଡ୍ (0.04%),
 (iv) ଅନ୍ୟ ଆର୍ଗନ୍ (0.93%), (v) ନିୟନ୍ (0.0018%), (vi) ହିଲିୟମ 0.0005%,
 (vii) ହିଲିୟମ 0.00001, (viii) ଷ୍ଟ୍ରୋନ୍ଟିୟମ 0.000055%, (ix) ଫ୍ଲୋରୀନ୍, (x) ଇନ୍ଦ୍ର ଇତ୍ୟାଦି ।
2. ବାୟୁମନ୍ତ୍ରାଳୟ କାର୍ବନ ଡାଇଅକ୍ସାଇଡ୍ ଅନ୍ତର୍ଗତ ପରିମାଣ ବାୟୁମନ୍ତ୍ରାଳୟ ମାଧ୍ୟମରେ ବିଶ୍ୱ ମିଶ୍ରମାନ ଦେଖା ଦିଅ ।
3. ବାୟୁମନ୍ତ୍ରାଳୟ ଆର୍ଗନ୍ ଉପାଦାନ ପରିମାଣ = 0.93% ଏହି ନିଷ୍କ୍ରିୟ ଉପାଦାନ ହିସାବେ ଗଣିତ ।
4. ବାୟୁ ମନ୍ତ୍ରାଳୟ ଷ୍ଟ୍ରୋନ୍ଟିୟମ ପରିମାଣ ବାୟୁମନ୍ତ୍ରାଳୟ ପୃଷ୍ଠ ନ୍ୟାୟ 0.000055%.
5. ବାୟୁ ମନ୍ତ୍ରାଳୟ ହିଲିୟମ ଉପାଦାନ ପରିମାଣ ଓ ପୃଷ୍ଠ ନ୍ୟାୟ 0.0005%.

2. ଜଳୀୟ ବାଷ୍ପ :-

① ବାୟୁ ମନୁଲେ ଜଳୀୟବାଷ୍ପର ଟାଏ ମାପିମାନ 0.26 ଥାଏ 4.5 %

② ହୁ ମୁକ୍ତ ଥାଏ ମାପିମାନ 10 କିଲୋମିଟର ଓଜିତର ମଧ୍ୟେ ଜଳୀୟବାଷ୍ପ ଦେଖା ଯାଏ ।

③ ଏହା ମଧ୍ୟେ 5 କିଲୋମିଟର ଓଜିତର ମଧ୍ୟେ ଜଳୀୟବାଷ୍ପର 90% ଅବଧାନ କରୁ ।

3. ଆବୋମେଲ ବା ବାୟୁବୀୟ ବୃଣା :-

□ ବାୟୁମନୁଲେ ବାଷ୍ପମାନ ଅବଧାନ ଯାହା ଅତି ବୃଦ୍ଧ ବଳାହେବ କିମ୍ବା ଶୁଷ୍କ ବୃଣା ମୂଳିକେ ଏକାଦେ ଆବୋମେଲ ହେଲେ ।

ବିଶିଷ୍ଟ :-

□ ① Aerosol - ଏହା ମନୁଧିକ ଟାଏ ବ୍ରାମ 100 ମାଇକ୍ରୋମିଟର ।

② Aerosol - ଏହା ମୂଳିକ ବାୟୁମନୁଲେ ଜଳାକର୍ଷକ ବାଷ୍ପ କାଢ଼ କରେ ।

বায়ুমন্ডলের স্তর চিত্রায়:-

□ বায়ু মন্ডলকে মন্ডলের স্তর চিত্রায় প্রানত দুটি ভাবে কয় হতে পারে। বায়ুমন্ডিক স্তর চিত্র অনুসারে এত স্তরিত তরতম অনুসারে।

● বায়ুমন্ডিক স্তর অনুসারে বায়ুমন্ডলকে দুটি ভাবে কয় কয় যায়। যথা :-

① সমমন্ডল , ② বিসমমন্ডল।

① সমমন্ডল (Homosphere) :-

□ সমুদ্রতল থেকে প্রায় ১০ থেকে ১০০ কিমি উচ্চতা পর্যন্ত বায়ুমন্ডল স্তরকারি বিভিন্ন বিন্দু-স্থলি অনুসাত মহামুড়ি একই থাকে। তার এই স্তরটি নাম সমমন্ডল।

② বিসমমন্ডল :-

□ বায়ু মন্ডলে ঐক্যে অপর সমুদ্রপৃষ্ঠ থেকে মহামুড়ি ১০ থেকে ১০০ কিলোমিটার পি-থাক বায়ুমন্ডলের অসীম প্রায় ১০০০০ কিলোমিটার পর্যন্ত বিস্তৃত স্তরটিতে বিসমমন্ডল বলা।

□ উচ্চতা বিভিন্ন স্তরে সীমিত তরতম স্তরিত এত স্তরিত চারটি স্তরিত কয় কয় হতে এমন-

① আনতিক শাইড্রোজেন স্তর - ১০ থেকে ২০০ কিলোমিটার উচ্চতা

② পারমাণবিক অক্সিজেন স্তর - ২০ থেকে ২০০ থেকে ১,১০০ কিমি পর্যন্ত।

③ হিলিয়াম স্তর - ২০ থেকে ১,১০০ থেকে ৩,৫০০ কিমি

④ আনতিক শাইড্রোজেন স্তর - হিলিয়াম স্তর থেকে ৩,৫০০ থেকে ১০,০০০ কিমি।

• ଜ୍ୱିତର ଚରଣର ଅନୁମାନେ ଚାନ୍ଦ୍ରମାନୁଷଙ୍କୁ ଜ୍ଞାନିତ :-

■ ଜ୍ୱିତର ଚରଣର ଅନୁମାନେ ହୁଏତ ତାହା
ଝିଟିଆ ବୃଦ୍ଧିରେ ଚାନ୍ଦ୍ରମାନୁଷଙ୍କୁ ମନେପଡ଼ି ପ୍ରସ୍ତାବ ଦେବା
କରିବା ସାଧ୍ୟ । ଯଥା -

- (i) ଡ୍ରୋନାଲିଆର (ii) ଡ୍ରୋନାଲିଆର (iii) ଡ୍ରୋନାଲିଆର
- (iv) ଡ୍ରୋନାଲିଆର (v) ଡ୍ରୋନାଲିଆର ।

ଡ୍ରୋନାଲିଆର :-

- (i) ଏହି ଚାନ୍ଦ୍ର ମାନୁଷଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ନିମ୍ନେ ଡ୍ରୋ ।
- (ii) ଡ୍ରୋନାଲିଆର ଚଳାତେ ମନା ମନେପଡ଼ି ନିଶ୍ଚିତ
ମାନୁଷ ଗୋଟାଏ । ଡ୍ରୋନାଲିଆର ଏହି ୧୯ ମନେପଡ଼ି ନିଶ୍ଚିତ ।
- (iii) ଚାନ୍ଦ୍ରମାନୁଷଙ୍କ ଏହି ଡ୍ରୋ ମାନେପଡ଼ି ନିଶ୍ଚିତ, ମନେ,
ବୃଦ୍ଧିମାନ, ମନେ ବୃଦ୍ଧିମାନ ଏହିତେ ଚାନ୍ଦ୍ରମାନୁଷଙ୍କ
ଅବିଧିଆ ମନେ ପଡ଼ି ।
- (iv) ଚାନ୍ଦ୍ରମାନୁଷଙ୍କ ଏହି ଡ୍ରୋ, ଚଳାତେ ମନେ ପଡ଼ି ନିଶ୍ଚିତ ।
- (v) ଏହି ଡ୍ରୋ, ଏହି ନିଶ୍ଚିତେ ଚାନ୍ଦ୍ରମାନୁଷଙ୍କ ମନେପଡ଼ି
ମନେ 18 km ଅନ୍ୟ ଦିଗେ ମନେ ପଡ଼ି ନିଶ୍ଚିତେ ମନେ
8-9 km ମନେ ପଡ଼ି ନିଶ୍ଚିତେ 14 କିଲୋମିଟର ।

- (vi) ଏହି ଡ୍ରୋ, ଏହି ନିଶ୍ଚିତେ ବାହାର ମନେ ପଡ଼ି ନିଶ୍ଚିତେ
6.5° ଡ୍ରୋ - 12 ନିଶ୍ଚିତେ ଚାନ୍ଦ୍ରମାନୁଷଙ୍କ ମନେପଡ଼ି ନିଶ୍ଚିତେ

(vii) কাম্বোজের অর্থায়িত সমস্ত শ্রমিকের মদ্যার্থ 75% ইন্দোনেশিয়ার মার্ক এবং ইলিসিনা জমির চাষ এবং অন্যান্য উদ্যোগে মূলি ১১% এই ইন্দোনেশিয়ার মার্কের মার।

(vii) ~~ਇਸਦਾ~~ ਇਸਦਾ ਨਾਮ ਨਿਰਾਕਾਰ ਹੈ।

उद्धारोपनिषद् :-

① ଦ୍ରୌପାଦିଆର ଓମ୍ବର ଅର୍ଦ୍ଧାଞ୍ଚ ଦ୍ରୌପାଦ-ଏବଂ ମଠ 50 km ଚଢ଼ିତା ନ୍ୟାନ୍ତ ଗୋଟାମୁଣ୍ଡିରୁ ଆତିଷ୍ଠୀର ଗାନ୍ଧୀଗ୍ରାମ ଦ୍ଵିତୀୟ ଗ୍ରାମ ନାମ ଦ୍ରୌପାଦିଆର ।

11) বায়ুমণ্ডলে এই তরং উষ্ণতা বারংবার আলায় আলায়
উষ্ণতা ক্রমান্বয়ে বারংবার 2m। এই সারিতে সারিতে 5km
উষ্ণতায় উষ্ণতা 0°C প্রদর্শিত।

(iii) চাষাভূমিতে 15-30 cm গভীরতায় মাটি ওজন হ্রাসের
ফলস্বরূপ অগাধ বেগে লবণ বসন্ত হয়।

(iv) ଶୁଦ୍ଧାବେଶିଆର ଗନ୍ଧ ପାତଳା, ସ୍ବଚ୍ଛ ଓ ସ୍ବଚ୍ଛ
ଆବଶ୍ୟକ ସମୟରେ ଶୁଦ୍ଧା ନା ଥାଏ ଓ
ଏହି ଶୁଦ୍ଧା ନିମ୍ନ ଦିଆ ଶୁଦ୍ଧା ଦେଖା ଯାଏ ।

⑤ ବୃକ୍ଷି ମାତ, ବାବ, ବଜ୍ରା, ମିଷ, ଶିଆଦି ନା ଧାରଣ
ଏହି ଫଳାଫଳ କାନ୍ତ ମନୁଳ ଚଳାଏ । ଏହି କାର୍ଯ୍ୟ
ଏହି ଫଳାଫଳ ଫଳେ ସ୍ଥାନାନ୍ତରିତ ଲୋଚନ ବାହା ।

⑥ କ୍ରୋମୋମେନ୍ସ କ୍ରୋମୋଲିଙ୍ଗାମେନ୍ସ ଡିଫିନିସନ୍

ଅବସ୍ଥାରେ ଏଠାରେ ଡିଫିନିସନ୍ 50 μm ମଧ୍ୟରେ ଏଠାରେ
କି କ୍ରୋମୋମେନ୍ସ ଏ ଚାହୁଁ ତାହା 0°C ସ୍ଥିତିରେ
ମୋଡ଼ାଏ ।

କ୍ରୋମୋଲିଙ୍ଗାମେନ୍ସ :-

① କି କ୍ରୋମୋମେନ୍ସ ଏଠାରେ ଡିଫିନିସନ୍ କ୍ରୋମୋଲିଙ୍ଗାମେନ୍ସ କ୍ରୋମୋ
ଏହି ଫଳାଫଳ ଡିଫିନିସନ୍ ଫଳାଫଳ ଏଠାରେ 50-80 ଡିଗ୍ରୀ
ମଧ୍ୟରେ ।

② ଏହି ଫଳାଫଳ ତାହା 80 ଡିଗ୍ରୀ
ଡିଫିନିସନ୍ - 85°C ହେବ ।

③ ଏହି ଫଳାଫଳ ଚାହୁଁ ତାହା 50 ଡିଗ୍ରୀ 80 ଡିଗ୍ରୀ
ହେବ ଚାହୁଁ ତାହା 1 mm ଡିଗ୍ରୀ ତାହା 0.01 ମିଲିଗ୍ରାମେନ୍ସ ମୋଡ଼ାଏ

④ ଅନ୍ତରାଳ ଶୀତଳ ହେବ ଚାହୁଁ ତାହା 80 ଡିଗ୍ରୀ
ତାହା 80 ଡିଗ୍ରୀ ଡିଫିନିସନ୍ ଦିଅନ୍ତୁ ତାହା 80 ଡିଗ୍ରୀ
ଡିଫିନିସନ୍ 80 ଡିଗ୍ରୀ ଡିଫିନିସନ୍ 80 ଡିଗ୍ରୀ
ହେବ ।

⑤ କ୍ରୋମୋଲିଙ୍ଗାମେନ୍ସ ମୋଡ଼ାଏ ତାହା 80 ଡିଗ୍ରୀ
ହେବ ତାହା 80 ଡିଗ୍ରୀ ଡିଫିନିସନ୍ 80 ଡିଗ୍ରୀ

Absorption: বায়ুমণ্ডলের নীচের দিকে ধ্রুৱীয় অঞ্চলে CO_2 , জলীয় বাষ্প, ইলিক্ট্রিক প্রকৃতি অর্থাৎ সূর্যরশ্মিতে শোষণের ক্ষমতা বেশ প্রায় 10% তাপ হারান করে।

□ সমুদ্র পৃষ্ঠ থেকে প্রায় 2km উচ্চতা পর্যন্ত উষ্ণতা প্রায় 50% হ্রাসিত একটি অঞ্চলকে বলা হয়। বায়ুমণ্ডল সামান্য ঠাণ্ডা হতে পারে।

1. বায়ুমণ্ডল তপ্তর অনুভূমিক বন্টনের কারণে

- (i) অক্ষাংশ, (ii) স্থানগত ও গুলগত কারণে, (iii) বায়ু প্রকার (iv) সমুদ্র স্রোতের প্রকার, (v) পর্বতের অস্তিত্ব, (vi) জলা ও স্থলভাগের প্রকৃতি, (vii) বায়ু মণ্ডলে গলিত বাষ্পের পরিমাণ, (viii) বনভূমির অস্তিত্ব।

2. ধ্রুৱীয় অঞ্চের অনুভূমিক বন্টন অনুসারে সমস্ত প্রাথমিক কারণে বায়ুমণ্ডল তপ্তর হতে পারে—

→ তিনটি অঞ্চল তপ্তর মণ্ডলে তপ্তর হতে পারে—

(i) গ্রীষ্ম মণ্ডল (Tropical zone)

এই অঞ্চল প্রায় 0° - $23\frac{1}{2}^\circ$ উত্তর ও দক্ষিণ অক্ষাংশের মধ্যে বিস্তৃত।

নিরক্ষরেখা থেকে প্রায় 27°C সমষ্টিগত তাপ থাকে। গ্রীষ্ম মণ্ডল বা গ্রীষ্ম মণ্ডল বলা হয়।

1. Insolation means the amount of solar radiation received by a unit area of the Earth's surface perpendicular to the rays of the sun. It is measured in $\text{cal/cm}^2/\text{min}$ or $\text{MJ/m}^2/\text{min}$.

ଖୁଦ ତପ୍ତି ଚିକିତ୍ସା ଏହି ମୂର୍ଦ୍ଧା ଆଲୋଚନା
 ଯାହା ଲିପିତ ହୋଇଛି ଏହି ସମ୍ବଳରେ
 (207000 - mm/ମିନିଟ୍, 1.86000 mile) ଖୁଦ
 ତପ୍ତି ଚିକିତ୍ସା ଚର୍ଚ୍ଚା ହେଉଛି ଏହି ଆଲୋଚନା ଚର୍ଚ୍ଚା
 କାମେ ହାସିଲରେ ମୋଡ଼ିଆ ଯୁକ୍ତ Insolution
 ଯାହା।

■ ଆମର ଆଦି ପିତାମହଙ୍କ ଶ୍ରଦ୍ଧାଧିକାରୀ
କାହାଣୀରେ ଉଲ୍ଲେଖ ଅଛି ଯେ ସୂର୍ଯ୍ୟ ଚନ୍ଦ୍ର ଆଦି
ମନୁଷ୍ୟମାନଙ୍କୁ ଶୁଭାଶୀର୍ବାଦ ଦେଇଥାନ୍ତି ।

■ ଆଂଶିକ୍ଷିକତା 200ଟୋନି କ୍ଷମା 240
ଏକ କୋଟି ପ୍ରାୟୀତେ ଗାୟ ।

■ Insolubility - ১০ নিম্নলিখিতগুলি ২৯-

- (i) સૂર્યના કિરણો પૃથ્વી પર પહોંચે છે.
- (ii) સૂર્યના કિરણો પૃથ્વી પર પહોંચે છે.
- (iii) સૂર્યના કિરણો પૃથ્વી પર પહોંચે છે.
- (iv) સૂર્યના કિરણો પૃથ્વી પર પહોંચે છે.
- (v) સૂર્યના કિરણો પૃથ્વી પર પહોંચે છે.

2. ତାପମାନ :-

■ ଯେ ସାନ୍ଥମାନ ଆଗରୁ ମାନ୍ଦିରିତ ହେଉ
ତତ୍ପରେ ତାପମାନ ସାମାନ୍ୟତଃ ଏହା ଉପରକୁ ଗଲେ
ଏ ଦୀର୍ଘ ତାପମାନ ଦ୍ଵାରା ପୁନଃ ଗଠିତ ହେଉ
ମହାସାଗର ଗିରି ସମ୍ମୁଖ । ଏହା ଗଲେ ସାମାନ୍ୟତଃ
ସମୁଦ୍ର ଓ ଉପକୂଳର ମଧ୍ୟରେ 2mm, ଯଦି
ତାପମାନ ଗଲେ ।

3. ଆଲବେଡୋ ଅବଶୋଷଣ ଓ ପ୍ରତିଫଳନ :-

■ ଯେ ସୂର୍ଯ୍ୟ ଯାହା ଆଗରୁ 1 ଶତା ଶତକ
ଯାଦି 100% ହେଉ ଯାହା ଗଲେ 35% । ସାମାନ୍ୟତଃ
ସମୁଦ୍ରମାନ ଏହା ହେଉ ଯଦି ଯେ ଯେ ଯେ ଯେ
ଗିରି ଏହି ଅବଶୋଷଣ ଓ ପ୍ରତିଫଳନ Albedo
ଗଲେ ।

■ ଯେ ଯେ ଯେ ଯେ ଯେ 27%
ମହାସାଗର ଗିରି ଯେ ଯେ 6%
ଏହା ହେଉ ଯେ ଯେ 2% ।

ଆଲବେଡୋ ମାତ୍ରା ଯେ ଯେ ମାତ୍ରା
(70-90%) ।

ସମାଜ ସେବା ବିଭାଗର ଶୁକ୍ଳ :-

① ସମାଜ ସେବା ସାହାଯ୍ୟ ପ୍ରଦାନ କରାଯାଉଥିବା
ବେଳେ ତାହାମାନଙ୍କ ଗାଳିରେ ପ୍ରକୃତ ହାଲୁକା ହେବ ।

② ପ୍ରାଥମିକ କଲ୍ୟାଣ କର୍ମରେ ସମାଜ ବିଭାଗର
କର୍ମୀ ସାହାଯ୍ୟ କରନ୍ତି ।

③ ସମାଜ ସେବା ସାହାଯ୍ୟ ଦିଆଯାଉଥିବା ବେଳେ
ସିଦ୍ଧିପ୍ରାପ୍ତି ହେବ ।

④

■ ସମ୍ପର୍କ :-

ସମ୍ପର୍କ ହେଉଛି ସମାଜ ସାହାଯ୍ୟର ସମ୍ପର୍କ
ବା ସମ୍ପର୍କ ହେବ । ସମାଜ ବିଭାଗର କର୍ମୀ
କର୍ମରେ ସମାଜ ସେବା କର୍ମୀଙ୍କ ସହିତ ସମ୍ପର୍କ
ହେବ । ସମାଜ ସେବା କର୍ମୀଙ୍କ ସହିତ ସମ୍ପର୍କ
ହେବ । ସମାଜ ସେବା କର୍ମୀଙ୍କ ସହିତ ସମ୍ପର୍କ
ହେବ ।

ସମ୍ପର୍କ ହେଉଛି ସମାଜ ସାହାଯ୍ୟ ଓ ବିଭାଗ ।

ସିଦ୍ଧି :-

① ପ୍ରାଥମିକ କର୍ମରେ ସମାଜ ସାହାଯ୍ୟ କର୍ମୀଙ୍କ
ସହିତ ସମ୍ପର୍କ ହେବ ।

② ସମ୍ପର୍କ ହେଉଛି ସମାଜ ସାହାଯ୍ୟ କର୍ମୀଙ୍କ
ସହିତ ସମ୍ପର୍କ ହେବ ।

③ ସମ୍ପର୍କ ହେଉଛି ସମାଜ ସାହାଯ୍ୟ କର୍ମୀଙ୍କ
ସହିତ ସମ୍ପର୍କ ହେବ ।

આ બાબત અંગત :-

બાબત ૧ મિલિયન ૭૫૦ હજાર ૫૦૦
રૂા. 1 મિલિયન = 1000 હજાર ।

1048.25 મિલિયન ૭૫૦ હજાર ૫૦૦ રૂા. ૫૦૦
અંગત ૧૦૦૦ રૂા. ૫૦૦ રૂા. ૫૦૦
રૂા. 1

1643 દિવસના બાબત રિયાનો રૂા. ૧૦૦૦ રૂા. ૫૦૦
અંગત ૧૦૦૦ રૂા. ૫૦૦ રૂા. ૫૦૦

આ બાબત ૧૦૦૦ રૂા. ૫૦૦ રૂા. ૫૦૦ :-

આ બાબત ૧૦૦૦ રૂા. ૫૦૦ રૂા. ૫૦૦ રૂા. ૫૦૦
રૂા. ૫૦૦ રૂા. ૫૦૦ રૂા. ૫૦૦ રૂા. ૫૦૦

① રૂા. ૫૦૦, ② રૂા. ૫૦૦, ③ રૂા. ૫૦૦ ④

રૂા. ૫૦૦ રૂા. ૫૦૦ ⑤ રૂા. ૫૦૦ રૂા. ૫૦૦

રૂા. ૫૦૦ ⑥ રૂા. ૫૦૦ રૂા. ૫૦૦ રૂા. ૫૦૦

■ આ બાબત ૧૦૦૦ રૂા. ૫૦૦ રૂા. ૫૦૦ રૂા. ૫૦૦
રૂા. ૫૦૦ રૂા. ૫૦૦ રૂા. ૫૦૦ રૂા. ૫૦૦
રૂા. ૫૦૦ રૂા. ૫૦૦ રૂા. ૫૦૦ રૂા. ૫૦૦

■ সমচাপ বেধার বৈশিষ্ট্য:-

- i) সমচাপ বেধা মানচিত্র এবং সমচাপ বেধার মানচিত্র অঙ্কন করে।
- ii) সমচাপ বেধা চক্রাকার হলে তা $cell$ বা কোষ বলে।
- iii) দীর্ঘাক্ষয় নিম্নচাপ অঞ্চল হল $Trough$ বা গুহাঞ্চল।
- iv) কোনোখানে নিম্নচাপ বা উচ্চ সৃষ্টি হলে সেখানে সমচাপ বেধা মূলি প্রায় বৃত্তাকারে অঙ্কন করে।
- v) দীর্ঘাক্ষয় উচ্চচাপ অঞ্চল হল $Ridge$ বা গিঁড় বলে।
- vi) সমচাপ বেধা মূলি দূরে দূরে অঙ্কন করলে মানু আত্মাৎমার পরিচয় তখন করে এর ক্ষমতা অঙ্কন করলে দূর্যোগদূর আত্মাৎমার পরিচয় তখন করে।
- vii) অত্যন্ত সমচাপ বেধা এক সর্বোচ্চ চক্রাকারে থাকলে এর বৃষ্টির সম্ভাবনা থাকে।

■ তায়ুর চাপের ঢাল:-

এক্ষেত্রে একটি আনুমানিক তলে অবস্থিত ৫টি আনুমানিক মাত্রের তায়ুর চাপের পরিবর্তনের হারকে সারণ্যনতায়ুর তায়ুর চাপের ঢাল বলে।

(i) দূরত্ব পরিবর্তন (ii) দূরত্ব পরিবর্তন (iii)

(iv) দূরত্ব পরিবর্তন (v)

10/10/10

Total

1579

७५

21. 1975

1715

1

5/12/19

1

[illegible]

1

10

ସାମଗ୍ରିକ ସମ୍ପଦ :- ଏହା ଏକ ସାମଗ୍ରିକ ସମ୍ପଦ ଯାହାକି ସମସ୍ତଙ୍କ ଦ୍ଵାରା ବ୍ୟବହୃତ ହୁଏ । ଏହା ଏକ ସାମଗ୍ରିକ ସମ୍ପଦ ଯାହାକି ସମସ୍ତଙ୍କ ଦ୍ଵାରା ବ୍ୟବହୃତ ହୁଏ । ଏହା ଏକ ସାମଗ୍ରିକ ସମ୍ପଦ ଯାହାକି ସମସ୍ତଙ୍କ ଦ୍ଵାରା ବ୍ୟବହୃତ ହୁଏ ।

ସମ୍ପଦ - ଆଲଗସ୍ (Land b) ସମ୍ପଦ, ଭୂମି, ପାଣି, ବାୟୁ, ଓ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ସମ୍ପଦ ସମ୍ପର୍କରେ ଉଲ୍ଲେଖ କରାଯାଇଛି ।

ଆଲଗସ :- ଆଲଗସ ଏକ ସମ୍ପଦ ଯାହାକି ସମସ୍ତଙ୍କ ଦ୍ଵାରା ବ୍ୟବହୃତ ହୁଏ । ଏହା ଏକ ସାମଗ୍ରିକ ସମ୍ପଦ ଯାହାକି ସମସ୍ତଙ୍କ ଦ୍ଵାରା ବ୍ୟବହୃତ ହୁଏ ।

ସମ୍ପଦ :- ସମ୍ପଦ ଏକ ସାମଗ୍ରିକ ସମ୍ପଦ ଯାହାକି ସମସ୍ତଙ୍କ ଦ୍ଵାରା ବ୍ୟବହୃତ ହୁଏ । ଏହା ଏକ ସାମଗ୍ରିକ ସମ୍ପଦ ଯାହାକି ସମସ୍ତଙ୍କ ଦ୍ଵାରା ବ୍ୟବହୃତ ହୁଏ ।

ଭୂମି ସମ୍ପଦ :- ଭୂମି ସମ୍ପଦ ଏକ ସାମଗ୍ରିକ ସମ୍ପଦ ଯାହାକି ସମସ୍ତଙ୍କ ଦ୍ଵାରା ବ୍ୟବହୃତ ହୁଏ । ଏହା ଏକ ସାମଗ୍ରିକ ସମ୍ପଦ ଯାହାକି ସମସ୍ତଙ୍କ ଦ୍ଵାରା ବ୍ୟବହୃତ ହୁଏ ।

22।

22।

22. 1. 1950. 0. 1. 1950. 65. 1. 1950. 3. 1. 1950.

221. 1999. 01. 06. 12. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100. 101. 102. 103. 104. 105. 106. 107. 108. 109. 110. 111. 112. 113. 114. 115. 116. 117. 118. 119. 120. 121. 122. 123. 124. 125. 126. 127. 128. 129. 130. 131. 132. 133. 134. 135. 136. 137. 138. 139. 140. 141. 142. 143. 144. 145. 146. 147. 148. 149. 150. 151. 152. 153. 154. 155. 156. 157. 158. 159. 160. 161. 162. 163. 164. 165. 166. 167. 168. 169. 170. 171. 172. 173. 174. 175. 176. 177. 178. 179. 180. 181. 182. 183. 184. 185. 186. 187. 188. 189. 190. 191. 192. 193. 194. 195. 196. 197. 198. 199. 200. 201. 202. 203. 204. 205. 206. 207. 208. 209. 210. 211. 212. 213. 214. 215. 216. 217. 218. 219. 220. 221. 222. 223. 224. 225. 226. 227. 228. 229. 230. 231. 232. 233. 234. 235. 236. 237. 238. 239. 240. 241. 242. 243. 244. 245. 246. 247. 248. 249. 250. 251. 252. 253. 254. 255. 256. 257. 258. 259. 260. 261. 262. 263. 264. 265. 266. 267. 268. 269. 270. 271. 272. 273. 274. 275. 276. 277. 278. 279. 280. 281. 282. 283. 284. 285. 286. 287. 288. 289. 290. 291. 292. 293. 294. 295. 296. 297. 298. 299. 300. 301. 302. 303. 304. 305. 306. 307. 308. 309. 310. 311. 312. 313. 314. 315. 316. 317. 318. 319. 320. 321. 322. 323. 324. 325. 326. 327. 328. 329. 330. 331. 332. 333. 334. 335. 336. 337. 338. 339. 340. 341. 342. 343. 344. 345. 346. 347. 348. 349. 350. 351. 352. 353. 354. 355. 356. 357. 358. 359. 360. 361. 362. 363. 364. 365. 366. 367. 368. 369. 370. 371. 372. 373. 374. 375. 376. 377. 378. 379. 380. 381. 382. 383. 384. 385. 386. 387. 388. 389. 390. 391. 392. 393. 394. 395. 396. 397. 398. 399. 400. 401. 402. 403. 404. 405. 406. 407. 408. 409. 410. 411. 412. 413. 414. 415. 416. 417. 418. 419. 420. 421. 422. 423. 424. 425. 426. 427. 428. 429. 430. 431. 432. 433. 434. 435. 436. 437. 438. 439. 440. 441. 442. 443. 444. 445. 446. 447. 448. 449. 450. 451. 452. 453. 454. 455. 456. 457. 458. 459. 460. 461. 462. 463. 464. 465. 466. 467. 468. 469. 470. 471. 472. 473. 474. 475. 476. 477. 478. 479. 480. 481. 482. 483. 484. 485. 486. 487. 488. 489. 490. 491. 492. 493. 494. 495. 496. 497. 498. 499. 500. 501. 502. 503. 504. 505. 506. 507. 508. 509. 510. 511. 512. 513. 514. 515. 516. 517. 518. 519. 520. 521. 522. 523. 524. 525. 526. 527. 528. 529. 530. 531. 532. 533. 534. 535. 536. 537. 538. 539. 540. 541. 542. 543. 544. 545. 546. 547. 548. 549. 550. 551. 552. 553. 554. 555. 556. 557. 558. 559. 560. 561. 562. 563. 564. 565. 566. 567. 568. 569. 570. 571. 572. 573. 574. 575. 576. 577. 578. 579. 580. 581. 582. 583. 584. 585. 586. 587. 588. 589. 590. 591. 592. 593. 594. 595. 596. 597. 598. 599. 600. 601. 602. 603. 604. 605. 606. 607. 608. 609. 610. 611. 612. 613. 614. 615. 616. 617. 618. 619. 620. 621. 622. 623. 624. 625. 626. 627. 628. 629. 630. 631. 632. 633. 634. 635. 636. 637. 638. 639. 640. 641. 642. 643. 644. 645. 646. 647. 648. 649. 650. 651. 652. 653. 654. 655. 656. 657. 658. 659. 660. 661. 662. 663. 664. 665. 666. 667. 668. 669. 670. 671. 672. 673. 674. 675. 676. 677. 678. 679. 680. 681. 682. 683. 684. 685. 686. 687. 688. 689. 690. 691. 692. 693. 694. 695. 696. 697. 698. 699. 700. 701. 702. 703. 704. 705. 706. 707. 708. 709. 710. 711. 712. 713. 714. 715. 716. 717. 718. 719. 720. 721. 722. 723. 724. 725. 726. 727. 728. 729. 730. 731. 732. 733. 734. 735. 736. 737. 738. 739. 740. 741. 742. 743. 744. 745. 746. 747. 748. 749. 750. 751. 752. 753. 754. 755. 756. 757. 758. 759. 760. 761. 762. 763. 764. 765. 766. 767. 768. 769. 770. 771. 772. 773. 774. 775. 776. 777. 778. 779. 780. 781. 782. 783. 784. 785. 786. 787. 788. 789. 790. 791. 792. 793. 794. 795. 796. 797. 798. 799. 800. 801. 802. 803. 804. 805. 806. 807. 808. 809. 810. 811. 812. 813. 814. 815. 816. 817. 818. 819. 820. 821. 822. 823. 824. 825. 826. 827. 828. 829. 830. 831. 832. 833. 834. 835. 836. 837. 838. 839. 840. 841. 842. 843. 844. 845. 846. 847. 848. 849. 850. 851. 852. 853. 854. 855. 856. 857. 858. 859. 860. 861.

22। $\frac{1}{x^2} = x^{-2}$ $\therefore \frac{d}{dx} x^{-2} = -2x^{-3} = -\frac{2}{x^3}$

-: ଆନେକ ସନ୍ଦିଗ୍ଧ 01

କାତଳ ଯୋଗାଏ ଖୁସି :- ଶାନ୍ତି ଓ ଶାନ୍ତି ①

ଆତ୍ମା ଶାନ୍ତି ପ୍ରାପ୍ତି :- ଶାନ୍ତି ଶାନ୍ତି ୦

କାତଳ ଅମଳାମ୍ବ ଚାଷ:-

- ଜାମାନାମାନଙ୍କର ଉତ୍ପତ୍ତି
- ଓଡ଼ିଶା ଲୋକ ମହାବଳୀଙ୍କର ସାପୁଟି
- ଦକ୍ଷିଣ ଲୋକ ମହାବଳୀଙ୍କର ଟିଲି ଟିଲି ।
- ଦକ୍ଷିଣ-ପାଞ୍ଚିମ ଲୋକ ମହାବଳୀଙ୍କର ମାହିଜ୍ଞାନ
- ଓଡ଼ିଶାର ଅନ୍ୟାନ୍ୟମାନଙ୍କର ମାହିଜ୍ଞାନ
- ପାଞ୍ଚିମ ଗାନ୍ଧାରୀଙ୍କର ଟର୍ନେରୋ ।

ଭାରତୀୟ ମହାବଳୀ
 • $5^{\circ}-30^{\circ}$ ଶକ୍ତିର ଧୂନ ଲୋକ ଗୋଟିଏ ଗୋଟିଏ

(i) $100-500$ km ଶକ୍ତିର ଧୂନ ଲୋକ । ଗୋଟିଏ ଟିଲି ଗୋଟିଏ ଧୂନ ଲୋକ ଧୂନ ଲୋକ । ଗୋଟିଏ ଟିଲି ଗୋଟିଏ ଧୂନ ଲୋକ

• ଗୋଟିଏ ଧୂନ ଲୋକ $30^{\circ}-60^{\circ}$ ଟିଲି ଗୋଟିଏ ଧୂନ ଲୋକ
 (i) ଏହି ଧୂନ ଲୋକ ଗୋଟିଏ ଧୂନ ଲୋକ ଗୋଟିଏ ଧୂନ ଲୋକ

(ii) ଗୋଟିଏ ଧୂନ ଲୋକ ଗୋଟିଏ ଧୂନ ଲୋକ $30-35$ km.

(iii) ଏହି ଧୂନ ଲୋକ ଗୋଟିଏ ଧୂନ ଲୋକ ଗୋଟିଏ ଧୂନ ଲୋକ

ଅନ୍ୟାନ୍ୟମାନଙ୍କର ଧୂନ ଲୋକ ଗୋଟିଏ ଧୂନ ଲୋକ ଗୋଟିଏ ଧୂନ ଲୋକ

ଆମ୍ଭର ଆନ୍ଦୋଳନ :-

ଏହା ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଆନ୍ଦୋଳନର ଆନ୍ଦୋଳନର
ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟର ମାଧ୍ୟମର ଏକ ଆନ୍ଦୋଳନ

ସେମିତି ଆନ୍ଦୋଳନ :-

ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ସ୍ଥିତିର ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ମାଧ୍ୟମର ଆନ୍ଦୋଳନ
ମାଧ୍ୟମର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟର ଆନ୍ଦୋଳନ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଆନ୍ଦୋଳନ
ଆନ୍ଦୋଳନ ରହିଛି । ସେମିତି ଆନ୍ଦୋଳନ ଆମ/ସମାଜର

ଆନ୍ଦୋଳନ ଆନ୍ଦୋଳନ :-

କେବଳ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ସ୍ଥିତିର ଏକ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ
ଆନ୍ଦୋଳନର ଆନ୍ଦୋଳନ ଏକ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟର
ମାଧ୍ୟମର ଏକ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ସ୍ଥିତିର ଏକ ଆନ୍ଦୋଳନ
ଆମ ମାଧ୍ୟମର ଏକ ମାଧ୍ୟମର ଆମ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟର
ଆମ ମାଧ୍ୟମର ଏକ ମାଧ୍ୟମର ଏକ ଆନ୍ଦୋଳନ
ଆନ୍ଦୋଳନ ରହିଛି ।

ଆନ୍ଦୋଳନ ଆନ୍ଦୋଳନ ମାଧ୍ୟମର (ଏକ) ମାଧ୍ୟମ
ଆମ ମାଧ୍ୟମର ।

ଆନ୍ଦୋଳନ ଆନ୍ଦୋଳନ ମାଧ୍ୟମର ଏକ ମାଧ୍ୟମ
ମାଧ୍ୟମର ।

ସ୍ଥିତି ଓ ଆନ୍ଦୋଳନ ଆନ୍ଦୋଳନ ମାଧ୍ୟମ :-

① ସ୍ଥିତିର ଆମ ଆମ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟର ଏକ
ଆମ ଆନ୍ଦୋଳନ ଆନ୍ଦୋଳନ ।

⑪ ଓଡ଼ିଶା ଉପର ଉପର କରାଯିବା ଉପର - ଉପର ଉପର
 ଉପର ଉପର ଉପର ଉପର ଉପର ଉପର

$$\text{ଆମେରିକା ଉପର} = \frac{\text{ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ସ୍ଥିତି ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଆମେରିକା ଉପର}}{\text{ଉପର ଉପର ଉପର}} \times 100$$

• ଆମେରିକା ଉପର ଉପର ଉପର ଉପର ଉପର ଉପର
 ଉପର ଉପର ଉପର ଉପର ଉପର ଉପର

ବିଶିଷ୍ଟ ଉପର ଉପର ଉପର (1833 ଉପର)
 ଉପର ଉପର ଉପର monsoon ଉପର ଉପର
 ଉପର

ଉପର ଉପର
 ଉପର ଉପର ଉପର (monsoon) ଉପର ଉପର
 ଉପର ଉପର (monsoon) ଉପର ଉପର ଉପର
 ଉପର ଉପର

ଉପର ଉପର ଉପର ଉପର ଉପର ଉପର
 ଉପର ଉପର ଉପର

ଉପର ଉପର - ଉପର

ମାସିକୀ ସମ୍ବନ୍ଧ ଆମର ଏହି ପଠ୍ୟପୁସ୍ତକରେ
 ଏହା ବିଷୟରେ ଅନେକ ବିବରଣ୍ୟ ଦିଆଯାଇ
 ଥିବାରୁ ଏହା ଏହି ପୃଷ୍ଠାରେ —

① ଏକ ମାସିକୀ ସମ୍ବନ୍ଧ :- March - May
 ମାର୍ଚ୍ଚ ମାସ ।

ଏହି ସମୟରେ ଏହି ପାଣିଜାତୀୟ ଲୁଣ-ଆମ୍ବି ।
 ଏହି ସମୟରେ ବିଭିନ୍ନ ପ୍ରକାରର ଫଳାଫଳ
 ଆମର ଗୋଦିଆର ଗୋଦିଆର
 ସମ୍ବନ୍ଧରେ ଅଛି ।

ଆମର ସମ୍ବନ୍ଧ :- ଫଳାଫଳ ସମ୍ବନ୍ଧ
 ମାତ୍ର ଆମର ସମ୍ବନ୍ଧ ।

② ଫଳାଫଳ ଏବଂ ଫଳାଫଳ ବିଭିନ୍ନ ପ୍ରକାରର
 ଫଳାଫଳ ସମ୍ବନ୍ଧରେ ଅଛି ଏହି ସମୟରେ
 ଫଳାଫଳ ।

ଫଳାଫଳ ଏହି ସମୟରେ ଫଳାଫଳ ସମ୍ବନ୍ଧରେ
 ଅଛି ଫଳାଫଳ ଏହି ସମୟରେ
 Cherry blossom ଫଳାଫଳ ।
 Cherry blossom ଫଳାଫଳ ।

③ ଫଳାଫଳ ସମ୍ବନ୍ଧରେ ଆମର :-
 June - July

বালুবিধ বহু দিগে মুক্ত হয় তাহা সম্ভব
হয় বা সম্ভব হয় তাহা

কোনো স্থানেই অবস্থান 60° - 80° অক্ষাংশে
অবস্থিত।
অতিবেগ $100 - 800 \text{ km}$ / সন্ধ্যা

বালুবিধ :-

30° - 60° উত্তর ও দক্ষিণ / দ্বীপ দ্বীপ
স্থানেই স্থানেই মুক্তি হয় / অতিবেগ $30 - 80 \text{ km}$
এই স্থানেই বিদ্যমান। চরিত্র বহু / দ্বীপ দ্বীপ
স্থানেই স্থানেই মুক্তি।

কোনো বায়ু আন্তঃস্থ 100% হয় তখন তাহা
অসম্ভব বা অসম্ভব বায়ু হইল।
অসম্ভব বায়ু :-

বিস্ময় বা চরিত্র বিস্ময়
আন্তঃস্থ বায়ু অসম্ভব বায়ু হইল।
অসম্ভব বায়ু হইল।

বিস্ময় :-

যে চরিত্র অসম্ভব বায়ু অসম্ভব বায়ু
অসম্ভব বায়ু হইল।
এই বিস্ময় বিস্ময় হইল।
চরিত্র মুক্তি হয়।

ବୁଦ୍ଧି ସାତ ତିବ ସ୍ମାର - ୧ ଅବିଚାର,
~~ବିଚାର~~ ବିଚାରେଷୁ ବୁଦ୍ଧି ସାତ, ସୁବାର
ବୁଦ୍ଧି ସାତ । ବିଷୟ ମଧ୍ୟ